

INESJOURNAL

ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL EDUCATION SCIENCE

Yıl: 3, Sayı: 6, Mart 2016, s. 264-281

Asude B. DAĞAL¹, Dilan BAYINDIR²

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARLA YAPILAN MÜZE GEZİLERİNİN ÇOCUKLARIN MÜZELERE KARŞI OLUMLU DUYGU VE BİLGİ DÜZEYLERİNE ETKİSİ³

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönem çocuklar ile yapılan müze gezilerinin çocukların müze gezilerine karşı gösterdikleri olumlu duygu durumu ve bilgi düzeyi üzerindeki etkilerini incelemektir. Araştırma deneysel modelde tasarlanmış niteliksel bir çalışmadır. Araştırmaya, 4 farklı anasınıfında eğitim alan 58 çocuk ve gezilerde onlara eşlik eden 10 okul öncesi öğretmen adayı katılmıştır. Çocuklar, 2014-2015 eğitim öğretim yılı bahar döneminde, Rahmi Koç Müzesi, İstanbul Modern ve Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi'nde verilen eğitim etkinliklerine katılmıştır. Çocuklarla gezi öncesinde ve tüm geziler tamamlandıktan sonra, bireysel görüşmeler yapılmış ve çocukların cevapları kayıt edilmiştir. Gezilere katılan çocukların görüşlerinin yanı sıra, öğretmen adayları tarafından doldurulan gezi gözlem formlarından, ve adaylar ile yapılan bireysel görüşmelerden elde edilen verilerden yararlanılmıştır. Elde edilen veriler betimsel içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında gerçekleştirilen geziler sonucunda, okul öncesi dönem, 5-6 yaş grubu çocuklarının müze gezilerine katılma konusunda olumlu duygulara sahip oldukları, gezilere katılmanın ise özellikle çocukların bilgi düzeylerinde olumlu etkileri olduğu bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Müze eğitimi, okul öncesi dönem, nitel araştırma

THE EFFECTS OF MUSEUM VISITS ON PRESCHOOLERS' POSITIVE EMOTIONS AND KNOWLEDGE LEVELS TOWARDS MUSEUMS

Abstract

The aim of the study is to examine the effects of museum visits on preschool children's positive feelings and knowledge towards museums. The study is designed in experimental model and it is a qualitative one. The study group includes 58 preschoolers from 4 different classrooms and 10 preschool teacher candidates who accompany the school groups. The school groups participated in the educational activities that hold on Rahmi Koç Museum, İstanbul Modern Museum and Nezahat Gökyiğit Botanical Garden in spring semester of 2014-2015 academic year. Individual interviews were made with each children before and after the visits and all answers were recorded. Also, the museum visit forms that were filled by the teacher candidates and the data gathered from the interviews made with the candidates by the researchers were used to examine the effects of the visits. The data was analyzed by using descriptive content analyses method. The findings indicate that 5-6 years old preschool children have positive feelings to visit museums and the visit experience has a significant effect on knowledge based domain.

Keywords: Museum education, preschool period, qualitative study

¹ Arş. Gör. Dr., Marmara Üniversitesi, Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü, asudebd@marmara.edu.tr

² Arş. Gör., Marmara Üniversitesi, Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü, dilanbayindir@gmail.com

³ **Teşekkür:** Bu araştırma kapsamında yer alan öğrenci gruplarını ücretsiz kabul ederek eğitim veren Rahmi Koç Müzesi, İstanbul Modern ve Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi'ne ve ücretsiz ulaşım sağlayan Kadıköy Belediye Gönüllü Merkezi'ne destekleri ve işbirlikleri için teşekkürü borç biliriz.

GİRİŞ

Son dönemde müzeler, bireylere, koleksiyonlarında bulundurdukları eserlerin anlamını, yararını ve değerini kavratarak; bilgisini geliştirme yollarını öğreten bir eğitim kurumunun işlevini üstlenmişlerdir (Atasoy-Yavuzoğlu; 1999; s.147). Uluslararası Müzeler Konseyi, müzeleri kar amacı gütmeyen, toplum ve toplumun gelişimi için çalışan halka açık, insanlığa ve yaşadığı çevreye ait somut ve soyut mirası eğitim, araştırma ve eğlence için toplayan, koruyan, araştıran, açıklayan ve sergileyen kalıcı kurumlar olarak tanımlamaktadır (ICOM, 2016). Bu tanımda da vurgulandığı gibi, eğitim müzelerin temel işlevleri arasında yer almaktadır. Müzelerin kuruluş amaçları arasında eğitim hep var olmakla birlikte, 20. yüzyılda müze eğitiminde bilimsel yaklaşım önem kazanmış ve “müze eğitimi” ayrı bir çalışma alanı olarak ortaya çıkmıştır (Akmehmet-Tezcan & Ödekan, 2006). Bu eğitim fırsatlarından en fazla yararlanan gruplar ise, öğretmenleri eşliğinde müzeleri gezen öğrenci grupları olmaktadır.

Geziler, okul programının bir parçasıdır ve eğlenmenin yanında, bu gezilerin bazı öğrenme çıktılarının olması da beklenmektedir (Eshach, 2007). Literatür, öğretmenlerin öğrencilere öğrenme fırsatları sağlaması bakımından alan gezilerine önem verdiğini göstermektedir (Anderson, Kisiel & Storcksdieck, 2006; Anderson & Zhang, 2003; Kisiel, 2005; Neathery, 1998; Wellington, 1990). Literatürden elde edilen bilgilere göre, öğretmenlerin 9 nedenden dolayı öğrenci gezileri düzenledikleri bulgulanmıştır. Bu nedenler: müfredat ile bağlantı kurmak, öğrencilere yeni ve farklı bir öğrenme deneyimi yaşatmak, öğrencileri hayat boyu öğrenme için motive etmek, öğrencilerin ilgi ve motivasyonunu arttırmak, ortam ve rutinlerde değişiklik yapmak, eğlenmek, okulun beklentilerini karşılamak, öğrencilerin sosyalleşme sürecini desteklemek ve ziyaret edilen mekanın fiziksel ortamından zevk almaktır (Bayındır & Seggie, 2015; Falk & Dierking, 2000; Falk, Moussouri & Coulson, 1998; Kisiel, 2005; 2006)

Okul gezileri yapmanın farklı yaş gruplarındaki öğrenciler açısından faydalarını araştıran pek çok araştırma da mevcuttur. Bu araştırmalar, gezilerin öğrenciler açısından faydalarını temel olarak iki noktada ortaya koymaktadır, bunlar bilişsel ve motivasyonel boyuttur (Eshach, 2007; Kisiel, 2006; Wyles, Pahl, White, Morris, Cracknell & Thompson, 2013; Liddicoast & Kransny, 2014). Geziler öğrencilerin müzelerin konu alanlarında ilgi ve motivasyonları arttırmaktadır ve bu da dolaylı olarak bilgi boyutunda kazanımlara yol açmaktadır (Wellington, 1990).

Gezilerin öğrenciler üzerinde olumlu etkileri gösterilmekle birlikte bazı nedenler öğretmenleri gezilere katılmak istememelerine sebep olmaktadır. Bu nedenlerden bazıları izin almak, servis ayarlamak gibi teknik nedenlerken, diğerleri gezinin maliyeti, öğrencilerin gösterebileceği disiplin problemleri, müfredatı yetiştirme endişesi, zamanın kısıtlı olması gibi nedenlerdir (Anderson ve diğerleri, 2006; Lessow, 1990; Orion, 1993). Bunların dışında, öğretmenlerin çevrelerindeki okul dışı öğrenme merkezleri hakkında farkındalıklarının olmayışı da sayılabilir (Orion, 1993).

Alan gezilerinin temel olarak üç aşaması olduğu düşünülmektedir (Buyurgan & Mercin, 2005). Bunlar gezi öncesi, gezi süresi ve gezi sonrası aşamalarıdır. Falk ve Dierking (1992) her üç aşamada süresince, öğrencilerin gezinin amaçları ve beklenen kazanımlar konusunda bilgilendirilmesi gerektiğini söylemektedir. Öğrencilerle gerekli hazırlıkların yapılması pek çok araştırmacı tarafından başarılı bir gezi düzenlemenin ön koşulu olarak ifade edilmiştir (Eshach

2007; Kisiel, 2006; Orion, 1993). Müze eğitim amacının gerçekleşebilmesi için gezi amaçlı ziyaretler yeterli olmayabileceğinden, müzelere yapılan geziler, planlı olmalıdır (Mercin, 2004). Ayrıca gezi sonrasında yapılan etkinliklerle öğrenciler öğrendiklerini pekiştirme ve anlamlandırma imkanı bulmaktadırlar.

Türkiye’de müzelerin sayısı olarak az olmasının yanı sıra, bu ortamların eğitim amaçlı kullanılması durumu çok yenidir. Türkiye’de bulunan birkaç müze dışında, diğerlerinde nesne merkezli müzecilik devam etmektedir. Yani, bu müzelerde toplama, koruma ve sergilemeye dayalı bir misyon üstlenilmiştir (Akmehmet-Tezcan, 2008). Eğitim, temel amaçlar arasında yer almamaktadır. Bunların dışında, akvaryumlar, botanik bahçeleri ve benzeri alanlar da Uluslararası Müzeler Konseyi tarafından müze kategorisinde değerlendirilmektedir. Türkiye’de bulunan müzelerde eğitim etkinliklerinin özellikle Rahmi Koç Müzesi, Sabancı Müzesi ve İstanbul Modern gibi özel müzelerde verildiği görülmektedir (Akmehmet-Tezcan & Ödekan, 2006). Eğitimsel içeriğe sahip programları yürüten müzelerin ise genellikle İstanbul ilinde toplandığını söylemek mümkündür.

İller bazından dağılımın dengesiz olmasının yanı sıra, İstanbul’da yaşayan tüm çocukların da müzelere erişim imkanı da eşit değildir. Özellikle yoksul ailelerden gelen ve risk grubu olarak kabul edilen çocukların (Kararımak, 2006) nitelikli eğitime erişimi gibi müzelere erişim imkanı da çok sınırlıdır. Özellikle düşük sosyoekonomik düzeyden gelen nitelikli eğitime erişimi gibi müzelere erişim imkanı da çok sınırlıdır. Oysa ki, müzelerde verilen eğitim, tüm gruplara standart bir eğitim olarak sunulduğundan eğitimdeki eşitsizliklerin giderilmesinde katkı sağlayabilir (Falk & Dierking, 2000).

Türkiye’de yapılan araştırmalar, öğrencilerin müze gezileri yapmak için yüksek motivasyona sahip olduğunu göstermektedir (Filiz, 2010; Maccario, 2002). Yılmaz ve Şeker (2011) tarafından ilköğretim grubundaki öğrencilerle, sosyal bilgiler dersi kapsamında tarih öğretiminde müzelere yapılan gezilerin etkileri konusunda yapılan bir araştırmanın sonuçları, ilköğretim öğrencilerinin müze gezilerini yararlı bulduklarını göstermiştir. Bu araştırmanın sonuçları özellikle katılımcı grubun genel kültür alanında bilgi edinme konusunda müze ziyaretlerini çok yararlı bulduklarını göstermiştir. Önder, Abacı ve Kamaraj (2009) tarafından yine ilköğretim grubu öğrencileri ile deneysel modelde tasarlanan bir araştırmanın sonuçları, müze gezisine katılan grubun gidilen müzenin içeriğine ilişkin çocukların bilgi düzeyinde anlamlı farklılık yarattığını göstermiştir.

Türkiye’de müzelerin eğitimsel amaçlı kullanımına ilişkin çalışmaların genellikle ilköğretim düzeyi öğretmen ve öğrenci grupları ile yapıldığı söylenebilir. Anasınıfı grupları ile müze gezileri ve eğitimleri üzerine yapılan çalışmalar hem dünya literatüründe hem de Türkiye’de oldukça sınırlıdır. 2013 yılında revize edilen Okul Öncesi Eğitim Programı’nda ise “alan gezisi” başlığı altında, müze ve benzeri yörel, kültürel, mesleki ve güncel önem taşıyan mekanlara gezi düzenlemenin önemine yer verilmektedir (Çelik & Daşcan, 2014).

İlgili literatür, çocukların 3 yaşından itibaren müze gezebileceklerini göstermektedir (Abacı & Usbaş, 2011). Abacı (2003; 2005), okul öncesi dönem çocukların meraklı ve öğrenmeye hevesli yapılarına dikkat çekerek, müzelerin onlar için farklı yaşam deneyimleri kazandırabilecek ideal öğrenme ortamları olduklarını vurgulamaktadır. Abacı ve Usbaş (2011) okul öncesi dönem çocuklar ile yapılan müze gezilerinde mutlaka oyunlardan yararlanılması gerektiğini, bu sayede öğrenmenin daha eğlenceli ve kalıcı olacağını vurgulamaktadır.

Okul Öncesi Dönem Çocuklarla Yapılan Müze Gezilerinin Müzelere Karşı Olumlu Duygu Ve Bilgi Düzeylerine Etkisi

Bu araştırmanın amacı, sosyo ekonomik düzeyi düşük ailelerden gelen, 5-6 yaş grubu okul öncesi dönem çocukları için bir alan gezisi programını oluşturarak, bu gezileri gerçekleştirmenin çocukların bu gezilerle ilgili olumlu duygu durumu ve bilgi düzeyini nasıl etkilediğini araştırmaktır. Bu çalışmaya eşlik eden araştırma soruları; “müzelere yapılan geziler sonucunda çocukların müze gezilerine ilişkin olumlu duygu düzeyleri nedir?” ve “müzelere yapılan geziler sonucunda bu çocukların bilgi düzeyleri ne olmaktadır?” şeklindedir.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu araştırma nitel araştırma modeline uygun olarak tasarlanmıştır. Nitel araştırma; algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konarak incelendiği gözlem, görüşme ve döküman analizi gibi nitel olarak veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı araştırma yöntemidir (Yıldırım & Şimşek, 2013, s.45). Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmasının nedenleri arasında, risk altında kabul edilen yoksul ailelerden gelen (Kararımk,2006) okul öncesi dönem çocuklarıyla amaçlı bir örneklem seçilmesidir.

Araştırma, deneysel modelde tasarlanmıştır. Geziler öncesinde ve tüm geziler bittikten sonra, çocuklar ile birebir görüşmeler yapılmış ve kaydedilmiştir. Her grup müze gezilerini gerçekleştirmeden önce hazırlık etkinlikleri yapılmış, müze gezisi sırasında müzede görevli bir eğitmen ile müzeyi tanımış ve gezi sonrasında sınıf içinde etkinlikler yapmışlardır. Gezilerle ilgili ön etkinlikler ve gezi sonrası etkinlikler, araştırmacılar tarafından geliştirilmiş, okul öncesi öğretmen adayları tarafından çocuklarla uygulanmıştır. Okul öncesi öğretmen adayları, geziler sırasında öğrenci gruplarına eşlik etmiş ve gözlem formları doldurmuşlardır.

	MÜZE GEZİSİ 1			MÜZE GEZİSİ 2			MÜZE GEZİSİ 3			
Ön	Gezi	Müze	Gezi	Gezi	Müze	Gezi	Gezi	Müze	Gezi	Son
Görüşme	Öncesi	Gezisi	Sonrası	Öncesi	Gezisi	Sonrası	Öncesi	Gezisi	Sonrası	Görüşme
	Etkinlik		Etkinlik	Etkinlik		Etkinlik	Etkinlik		Etkinlik	

Şekil 1: Araştırma şekli

Katılımcılar

Okul Öncesi Dönem Çocuklar: Bu araştırmanın çalışma grubunu, müze ziyaretlerini son beş yıl içinde gerçekleştirmemiş öğretmenlerin öğrencisi olan, aileleri düşük sosyo-ekonomik düzeyden, toplam 4 öğrenci grubu ve 58 sayıda öğrenci oluşturmuştur. Öğrencilerin, en büyüğü 79 aylık olup, en küçüğü 56 aylıktır ve araştırmaya katılan çocukların aylık yaş ortalaması 69,37’dir (sd=5,70). Öğrencilerin 27’si kız (%46,55), 31’i erkektir (%53,45). Araştırma, 3 aylık bir süreci kapsamıştır. Bazı çocuklar planlanan gezilerin tamamına katılamamışlardır. Bu sebeple araştırmaya katılan çocukların gezilerin en az ikisine dahil olmuş olmasına dikkat edilmiştir. Çalışma grubunda yer alan, en az iki gezi gerçekleştirmiş olan 44 öğrenciden elde edilen ön ve son test verileri analizde kullanılmıştır.

Öğretmen Adayları: Araştırmada ayrıca öğretmen adayları ile çalışılmıştır. Gezi boyunca öğrencilere eşlik eden öğretmen adaylarından yapmış oldukları gezilere ilişkin gözlem formu doldurmaları istenmiştir. Araştırmada 10 öğretmen adayı ile çalışılmıştır. Öğretmen adaylarının

doldurmuş oldukları gözlem formları değerlendirilmiş ayrıca öğretmen adayları ile görüşmeler yapılmıştır.

Veri Toplama Yöntemleri

Gezilerin öncesinde ve sonrasında, öğrenciler ve okul öncesi öğretmen adayları ile birebir görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler kapsamında kullanılan tüm formlar araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir.

Okul Öncesi Öğrenci Formları: Okul öncesi çocuklara, bu çalışmada yer alan müzelerde neler görebilecekleri, müzelerin içerikleri ve çocukların müze gezilerine karşı sahip oldukları duygular ile ilgili sorulardan oluşan bir form, araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Bu form, katılımcı çocuklara, okul öncesi öğretmen adayı üniversite öğrencileri tarafından uygulanmıştır. Formda toplam 9 soru yer almaktadır. Bu sorulardan 5 tanesi müzeler hakkında bilgi, 4 tanesi çocukların müze gezileri ile duyguları ile ilgili sorulardır. Formda yer alan sorular şunlardır; “ Sence “müze” ne demek? Sence müzeye gidenler neler görür? Sen müzeye gittiğinde nasıl hissedersin? Bir sanat müzesine gidenler, orada neler görür? Bir sanat müzesine gittiğinde, nasıl hissedersin? Bir sanayi müzesine gidenler, orada neler görür? Bir sanayi müzesine gittiğinde, nasıl hissedersin? Bir botanik bahçesine gidenler, orada neler görür? Bir botanik bahçesine gittiğinde, nasıl hissedersin?”.

Öğretmen adayları görüşmelere başlamadan önce görüşme formlarıyla ilgili araştırmacılar tarafından iki saatlik bir eğitime tabii olmuşlardır. Öğretmen adaylarının okul öncesi dönem çocuklarıyla yaptıkları görüşmeler yaklaşık 10 dakika ile 20 dakika kadar sürmüştür. Tüm görüşmelere ses kaydı olarak alınmıştır.

Gezi Gözlem Raporu: Okul öncesi öğretmen adayı öğrenciler, geziler sırasında okul öncesi çocuklara eşlik etmişlerdir ve gözlemlerini araştırmacılar tarafından geliştirilen bir gezi-gözlem raporuna kaydetmişlerdir. Bu formda, çocuk grubunun ilgisi, öğretmen ve müzedeki uygulayıcı ile etkileşim ve çocuklardan gelen soruların neler olduğuna ilişkin sorular ile gezi öncesi ve sonrası etkinlikler ile ilgili sorular yer almaktadır.

İnformel Görüşme: Tüm geziler tamamlandıktan sonra, okul öncesi öğretmen adayları ile informal görüşmeler yapılarak, gezilerin katılımcı çocuklar üzerindeki etkileri, gezi süreci hakkında geri bildirimler alınarak, geziye katılan öğrencilerin yapılan geziye ilişkin olumlu duygu durumları ve müzelere ilişkin bilgi düzeyleri hakkında bilgi dolaylı olarak toplanmıştır. Tüm görüşmeler ses kayıtlarına alınmıştır.

Uygulama

Çalışma için öncelikle, okul yönetici ve öğretmenleri ile iletişime geçilerek, düşük sosyoekonomik düzey ailerden gelen ve müze gezilerine gitmeyen öğrenci grupları belirlenmiştir. Katılımcı okullar, çalışmaya katılım için gönüllü oldukları için çalışmaya katılmışlardır. Sonrasında Milli Eğitim Bakanlığı’ndan yapılacak geziler ve bu çalışma kapsamında toplanacak veriler için gerekli resmi izinler alınmıştır. Okul öncesi çocukların geziye katılabilmeleri için velilere izin yazıları gönderilmiş ve izin formları imzalatılmıştır. Her öğrenci grubuyla sırasıyla Mart 2015 tarihinde Rahmi Koç Müzesi, Nisan 2015 tarihinde İstanbul Modern Sanatlar Müzesi ve Mayıs 2015 tarihinde Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi’ne gezi düzenlenmiştir.

Okul Öncesi Dönem Çocuklarla Yapılan Müze Gezilerinin Müzelerle Karşı Olumlu Duygu Ve Bilgi Düzeylerine Etkisi

Gezilerin tümünde, müzeler tarafından okul öncesi çocuk grupları için geliştirilen etkinlikler katılımcı çocuk grupları ile uygulanmıştır. Müzelerdeki eğitim etkinliklerini, müze görevlileri vermiştir. Her müzede verilen eğitimler aşağıda tanımlanmıştır.

Rahmi Koç Müzesi'nde, "Renkli Matematik Dünyası" adlı bir etkinlik programına katılmışlardır. Mimar Sinan'ın köprüleri incelenmiş, Leonardo da Vinci'nin Haliç için tasarladığı köprünün detaylarını görerek kendi köprülerini inşa etmişlerdir. Aynalarda oluşan görüntülerin aynaların arasındaki açılarla ilgisini ve sesin incelik kalınlaşması ile sesi çıkaran cismin uzunluğu-kısalığı arasında ilgiyi incelemiş, aynalarla çalışarak, göz yanılması ile olduğunu deneyerek öğrenmişlerdir. Etkinlik sonrasında müzeyi grup olarak dolaşmışlardır.

İstanbul Modern Sanat Müzesi'nde "Naile Akıncı'nın İzinde Tophane'ye Tophane'den Bakmak" programında ilk adımda Naile Akıncı'nın sanat çalışmasını incelemişlerdir. Ardından onlar için özel hazırlanmış, Tophane ve çevresini yansıtan görselleri doğal unsurlar ve insan yapımı üretimler olarak iki kategoriye ayırdılar. Bu kategorilerde yer alan görsellerden istediklerini seçip bir araya getirip ve son aşamada pastel boyalarla resimlerini tamamladılar.

Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi'nde "Bitkileri Keşfediyoruz" isimli bir etkinlik uygulanmıştır. Çocuklar, bahçede gezerek, çayını içtiğimiz ıhlamur ağacını, koalaların üzerinde yaşadığı okaliptüsü, dünyanın dev ağacı olan sekoya gibi ilginç bitkileri rehber eşliğinde tanımışlardır. Bitki kartları hazırlayarak, yaprak farklılıklarını incelemiş ve "Tohumlar Nasıl Yayılır" isimli bir oyun oynamışlardır.

Her gezi öncesinde ve sonrasında, araştırmacılar tarafından hazırlanan gezi öncesi ve sonrası etkinlikleri gruplarla öğretmen adayları tarafından uygulanmıştır. Her gezi öncesinde, gidilecek müze, müzenin amacı, orada yapılacak etkinlik ve müzede uyulması gereken kurallar hakkında bir sunum yapılmıştır. Gezi sonrasında ise çocuklar gittikleri müze hakkında bir resim çizmişler ve resimleri hakkında söyledikleri her şey öğretmen adayları tarafından resimler üzerine yazılmıştır.

Bu çalışma, topluma hizmet dersi kapsamında, bu dersi alan üniversite öğrencilerin desteği ile yürütülmüştür. Tüm gezilere dersi alan öğrencilerden biri eşlik etmiş, gezi ile ilgili bir rapor doldurmuş ve fotoğraf çekimleri yapmıştır. Müzeler araştırma projesi kapsamındaki öğrencileri ücretsiz kabul etmişlerdir. Ulaşım ise Kadıköy Belediyesi tarafından ücretsiz şekilde sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın çocuklar ile ilişkili bölümündeki verileri yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler betimsel analiz yaklaşımına göre yorumlanmıştır. Betimsel analiz yaklaşımına göre elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanmaktadır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar ele alınarak da sunulabilmektedir (Yıldırım, Şimşek, 2013, s.256).

Analiz aşamaları aşağıda açıklanmıştır: Analize öncesinde görüşmeler esnasında alınan ses kayıtları yazılı hale getirilmiştir. Ses kayıtlarının doğruluğu formlar üzerinde kontrol edilmiştir. Bu işlemi 2 araştırmacı farklı zaman dilimlerinde bağımsız olarak yapmışlardır. Bu forma dayalı olarak, sorulara ilişkin belirtilen görüşleri en iyi yansıttığını düşünülen bir sözcük ya da sözcük grubu belirlenmiştir.

Oluşturulan veriler gruplandırılarak ilgili olduğu görüşme sorusu altında eşleştirilmiştir. Görüşme soruları tema kabul edilmiştir. Her verilen ifade araştırmacılar tarafından daha önceden belirlenmiş kuramsal çerçeveye uygun olarak gruplandırılmıştır. Araştırmacılar daha sonra bir araya gelerek her bir sorunun kategorisine eşleşip eşleşmediğini kontrol etmişlerdir.

Bu araştırmanın çocuklara yönelik yarı yapılandırılmış teknikte hazırlanan soru grubunda her soru için ayrı bir şekilde güvenilirlik formülünden yararlanılmıştır.

Nitel araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla Miles ve Huberman'ın (1994) güvenilirlik formülünden yararlanılmıştır (akt. Küçükyılmaz, Duban, 2006).

$$R(\text{Güvenilirlik}) = N_a(\text{Görüş birliği}) / N_a(\text{Görüş birliği}) + N_d(\text{Görüş ayrılığı})$$

Yukarıda belirtilen formül kullanıldığında çocuk formunda 1. sorunun güvenilirliği 0,80; 2. sorunun güvenilirliği % 100; 3.sorunun güvenilirliği 0,80; 4. sorunun güvenilirliği % 100; 5.ve 6. soruların güvenilirliği %100, 7. sorunun güvenilirliği %80; 8. sorunun güvenilirliği %100, 9. sorunun güvenilirliği %80'tir.'dür. Güvenilirlik hesaplarının %70'in üzerinde çıkması araştırma için güvenilir kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994, akt. Küçükyılmaz, Duban, 2006). Son olarak veriler tekrar düzenlenerek veriler frekans ve yüzdelerle ifade edilerek yorumlanmıştır.

Gezilere katılan öğretmen adaylarından gözlem formu doldurmaları istenmiştir. Gezilerin sonunda öğretmen adayları ile informal görüşme yöntemiyle gezilere ve geziler sonucunda öğrencilerindeki değişimlere ilişkin sorular sorularak öğretmen adaylarından da gezilere ve bu geziler sürecinde çocukların gezilere karşı duygu durumları ve bilgi düzeylerindeki değişimlere ilişkin bilgi alınmıştır.

Öğretmen adaylarıyla informal görüşme tekniği kullanılarak bireysel görüşmelerde bulunulmuş, informal görüşme tekniği bir araştırmacı tarafından bireysel olarak yapılmıştır. Görüşme esnasında sesler kayda alınmıştır. Ardından ses kayıtları 2 araştırmacı tarafından yazılı hale getirilmiştir. Çocuklarla yapılan görüşme formu yarı yapılandırılmış görüşme formu iken, öğretmen adayları ile yapılan görüşmeler informal bir yapıya sahiptir. Bu nedenle bu görüşmelerde daha az yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Böylece öğretmenlerin az yapılandırılmış gözlemler ile öğretmenin algıladığı durumu kendi düşünceleri ile anlatması sağlanmaktadır. Nitekim az yapılandırılmış görüşmeler katılımcının algıladığı dünyayı kendi düşünceleriyle anlatmasını sağlamaktadır (Merriam, 2013). Bu araştırmada gözlemler elde edilen verilere bakış açısı ve derinlik kazandırmak amacıyla görüşmeler yapılmıştır. Bu yöntem nitel analiz yönteminde kullanılan bir metoddur, gözlemler elde edilen verilere derinlik kazandırmak amacıyla görüşmeler yapılabilir (Seggie & Bayyurt, 2015; Yıldırım & Şimşek, 2013).

Elde edilen bulgular çocukların gezilere ilişkin duygu durumları ve bilgi düzeyinde irdelenmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde, okul öncesi çocuktan elde edilen veriler ve sonrasında öğretmen adaylarından elde edilen verilerin analiz sonuçları yer almaktadır.

Okul Öncesi Dönem Çocuklarından Elde Edilen Verilere İlişkin Bulgular

Bu bölümde, gezilere katılan 58 öğrenci içinden, en az 2 geziye katılan ve ön ve son görüşme yapılan 44 okul öncesi dönem çocuğundan elde edilen verilere ilişkin analiz sonuçları yer almaktadır.

Öncelikle, okul öncesi çocuklarla, müze gezileri öncesi ve sonrasında yapılan görüşmelerde müze gezilerine karşı sahip oldukları duygularla ilgili sorulara karşı alınan cevaplara ilişkin analizler yer almaktadır. Çocukların müze gezilerine karşı sahip oldukları duygular aşağıda yer alan sorularla değerlendirilmiştir.

Soru 3: Sen müzeye gittiğinde nasıl hissedersin?

Soru 5: Bir sanat müzesine gittiğinde, nasıl hissedersin?

Soru 7: Bir sanayi müzesine gittiğinde, nasıl hissedersin?

Soru 9: Bir botanik bahçesine gittiğinde, nasıl hissedersin?

Soruların, çocuklara gösterilen üzgün ve mutlu yüz resmi olan iki karttan birini seçerek, göstermeleri istenmiştir. Her çocuğa bir numara verilerek, cevaplarının yer aldığı kategori altına çocuğun numarası yazılmıştır.

Tablo 1: Çocukların müze gezilerine karşı duygu durumları

	SORU 3		SORU 5		SORU 7		SORU 9	
	Sen müzeye gittiğinde nasıl hissedersin?		Bir sanat müzesine gittiğinde, nasıl hissedersin?		Bir sanayi müzesine gittiğinde, nasıl hissedersin?		Bir botanik bahçesine gittiğinde, nasıl hissedersin?	
ÖN GÖRÜŞME	MUTLU	MUTSUZ	MUTLU	MUTSUZ	MUTLU	MUTSUZ	MUTLU	MUTSUZ
	f=41	f=3	f=41	f=3	f=41	f=3	f=42	f=2
	O1, O2,O3, O4,O5,O6,O7, O8, O10, O11,O12,O13, O14,O15,O17, O18,O19,O20,0 21,O22,O23,O2 4,O25,O26,O27 ,O28,O29,O30, 031,032,O33,O 34,O35,036,O3 7,038,O39,O40, 043O44	O9,016,O4 2	O1, O2, O3, O4,O5,O6,O7, O8,O10,O11,O 12,O13,O14,O1 5,O17,O18,O19 ,O20,O21,O22, O23,O24,O25, O26,O27,O28, O29,O30,O31,0 32,O33,O34,O3 5,036,O37,038, O39,O40,O41,0 43,O44	O9,016, O42	O1, O2, O3, O4, O5,O6,O7O8, O10, O11,O12,O13,O1 4, O15,O17, O18,O19,O20,021 ,O22,O23,O24,O2 5,O26,O27,O28,O 29,O30,031,032,O 33,O34,O35,036, O37,038,O39,O40 ,O41,043,O44	O9,016, O42	O1, O2, O3, O4,O5,O6,O7, O8,O9,O10,O1 1,O12,O13 O14,O15,O17, O18,O19,O20,0 21,O22,O23,O2 4,O25,O26,O27 ,O28,O29,O30, 031,032,O33,O 34,O35,036,O3 7,038,O39,O40, O41,043,O44	

SON GÖRÜŞME	SORU 3		SORU 5		SORU 7		SORU 9	
	MUTLU	MUTSUZ	MUTLU	MUTSUZ	MUTLU	MUTSUZ	MUTLU	MUTSUZ
	f=43	f=1	f=43	f=1	f=42	f=2	f=17	f=1
	01, 02,03, 04,05,06,07, 08,09,010,011,012,013,014 ,015,017,018, 019,020,021,0 22,023,024,02 5,026,027,028 ,029,030,031,0 32,033,034,03 5,036,037,038, 039,040,041, 042,043,044	016	01, 02, 03, 04,05,06,07, 08, 09,010, 011,012,013 014,015,017, 018,019,020,0 21,022,023,02 4,025,026,027 ,028,029,030, 031,032,033,0 34,035,036,03 7,038,039,040, 041,042, 043,044	016	01, 02,03, 04, 05,06,07,08, 010,011,012,01 3,014,015,017,0 18,019,020,021, 022,023,024,02 5,026,027,028,0 29,030,031,032,0 33,034,035,036, 037,038,039,040 ,041,043,044	09,016	01, 02,03, 04, 05,06,07,08, 09, 010, 011,012,013 014,015,017, 018,019,020,0 21,022,023,02 4,025,026,027 ,028,029,030, 031,032,033,0 34,035,036,03 7,038,039,040, 041,043,044	016

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere, çalışmaya katılan okul öncesi dönem çocukların çok büyük bir kısmının, müze gezilerine karşı olumlu duygulara sahip oldukları bulunmuştur. Ön görüşmede, müze gezilerine karşı olumsuz duygu gösteren 2 çocuğun, geziler sonrasında daha olumlu duygulara sahip oldukları bulunmuştur.

Tablo 2: Çocukların müzeler hakkında bilgileri

ÖN GÖRÜŞME	SORU 1		SORU 2		SORU 4		SORU 6		SORU 8	
	İLGİLİ	İLGİSİZ	İLGİLİ	İLGİSİZ	İLGİLİ	İLGİSİZ	İLGİLİ	İLGİSİZ	İLGİLİ	İLGİSİZ
	f=6	f=38	f=23	f=21	f=19	f=24	f=4	f=40	f=22	f=22
	08, 011,01 4,020, 033,03 4,042	01,02,03, 04, 05,06 07,09,01 0012,013, 015,016, 017,018,0 19,021,02 2,023,024 ,025,026, 027,028, 029,030, 031,032, 035,036,0 37,038,03 9,040,041 ,043,044	01,02, 04,08, 011,015 ,020,02 1,022,0 24, 025, 026,02 7,030, 031, 034, 036, 037, 039, 041, 042,044	03, 05, 06, 07, 09, 010, 012, 013,014, 016, 017, 018, 019, 023,028, 029,032, 033,035,0 38,040	01,02,05,0 8,0100,130 14,015,017, 020,021,024 ,025,030,03 4,037,041,0 42,044	03,04,06, 07, 09,011,0 12,016,01 8,019,022 023,026, 027,028, 029,031, 032,033, 035,036, 038,039, 040,043	05,010, 020,042	01,02,03,0 4,06,07,08, 09,011,012, 013,014,015 016,017,018 ,019,021,02 2,023,024,0 25,026,027, 028,029,03 0,031,032,0 33,034,035, 036,037,03 8,039,040,0 41,043,044	01,05, 08,010, 011,01 2,013,0 16,017, 018,01 9,020,0 22,023, 027,028 ,032,03 7,041,0 42,043, 044	02,03,04, 06,07,09, 014,015, 021,024, 025,026, 029,030, 031,033, 034,035, 036,038, 039,040
	İLGİLİ	İLGİSİZ	İLGİLİ	İLGİSİZ	İLGİLİ	İLGİSİZ	İLGİLİ	İLGİSİZ	İLGİLİ	İLGİSİZ

Okul Öncesi Dönem Çocuklarla Yapılan Müze Gezilerinin Müzelere Karşı Olumlu Duygu Ve Bilgi Düzeylerine Etkisi

f=19	f=25	f=33	f=11	f=28	f=17	f=14	f=30	f=32	f=12
O1,03, O4,06, O8,09, O11,01 4,015, O17,02 0,026, O31,03 3,034, O39,04 0,042, O43	O2,05,07, O10,012, O13,016, O18,019,0 21,022,02 3,024,025 ,027,028, O29,030, O32,035, O36,037,0 38,041, 044	O1,02, O3,04, O5, O6,07, 2,033,035, O38,040 O11, O12,01 3,014,0 15 O16,018 ,020,02 1,022,0 24,025, O26,027 ,030, 031, O34,036 ,037,03 9,041, O42,04 3, O44	O10,017,0 19,,023,0 28,029,03 2,033,035, O38,040 O11, O12,01 3,014,0 15 O16,018 ,020,02 1,022,0 24,025, O26,027 ,030, 031, O34,036 ,037,03 9,041, O42,04 3, O44	O1,02,03,0 4,05, O6,08,09,0 10,011,012, O13,014,01 5018, O20,021,022 , O24,025,03 0,031,034,0 37,039, O40,042,04 4	O7,016, O17,019, O22,023, O26,027, O28,029, O32,033, O35,036,0 38,042, O43	O2,03, O4, O5,010, O12, O14, O15, O24,02 6,030,0 34,038, O44	O1,06,07,0 8,09,011, O13, O16,017,01 8,019,020,0 21,022,023, O25,027,02 8,029,031,0 32,033, O35,036,03 7,039,040,04 1,042,043	O1,02, O3, O4,05, O9, O10,01 O33, 1, O12,01 3,015 O16,01 7,018, O19,02 0,022,0 23,024, O25,02 7,028,0 30,031, O32,03 4,037,0 40, O41,042 ,043,04 4	O6, 07, 08,014 021,026, 029, 033, O35,036, O38,039,

Birinci soru olarak sorulan, “sence müze nedir” sorusuna, müze gezileri öncesinde 6 çocuğun ilgili cevaplar verdiği, 38 çocuğun ilgisiz cevaplar verdiği bulunmuştur. Gezi sonrasında aynı çocuklara bu soru sorulduğunda, 19 çocuğun ilgili, 25 çocuğun ilgisiz cevaplar verdiği görülmektedir. Ön görüşmede, ilgisiz cevaplar veren 13 çocuğun, gezilerden olumlu anlamda etkilenecek, müze kavramı hakkında ilgili cevaplar verdikleri bulunmuştur.

Soru 1: “ Sence “müze” ne demek?”

O6 ile yapılan ön görüşmede öğrencinin cevabı “oyuncakların olduğu yerdir” şeklindeyken, gezi sonrası yapılan görüşmede “eski şeylerin görüldüğü yer” şeklinde ifade etmiştir.

O15 ile yapılan ön görüşmede öğrencinin cevabı “kostüm, cansız hayvanlar, şişirme timsah vardır” şeklindeyken, gezi sonrası yapılan görüşmede “eski eşyaların, eski oyuncakların görüldüğü yer” şeklinde ifade etmiştir.

O33 ile yapılan ön görüşmede öğrencinin cevabı “bilmiyorum” şeklindeyken, gezi sonrası yapılan görüşmede “eski güzel şeyler, heykel ve resimleri olduğu yer” şeklinde ifade etmiştir.

Sence müzeye gidenler ne görür sorusuna, müze gezileri öncesinde 23 çocuğun ilgili cevaplar verdiği, 21 çocuğun ilgisiz cevaplar verdiği bulunmuştur. Gezi sonrasında aynı çocuklara bu soru sorulduğunda, 33 çocuğun ilgili, 11 çocuğun ilgisiz cevaplar verdiği görülmektedir. Ön görüşmede, ilgisiz cevaplar veren 10 çocuğun, gezilerden olumlu anlamda etkilenecek, müzelerde ziyaretçilerin görebilecekleri objeler/nesnelere hakkında ilgili cevaplar verdikleri bulunmuştur.

Soru 2: Sence müzeye gidenler neler görür?

O3 ile yapılan ön görüşmede öğrencinin cevabı “*bilmiyorum*” şeklindeyken, gezi sonrası yapılan görüşmede “*çiçekler, bitkiler, resimler, teknolojik şeyler*” şeklinde ifade etmiştir.

O13 ile yapılan ön görüşmede öğrencinin cevabı “*oyuncak, para atılıp binilen oyuncaklar*” şeklindeyken, gezi sonrası yapılan görüşmede “*eski şeyler*” şeklinde ifade etmiştir.

“Sanat müzesine gidenler neler görür?” sorusuna, müze gezileri öncesinde 19 çocuğun ilgili cevaplar verdiği, 24 çocuğun ilgisiz cevaplar verdiği bulunmuştur. Gezi sonrasında aynı çocuklara bu soru sorulduğunda, 28 çocuğun ilgili, 17 çocuğun ilgisiz cevaplar verdiği görülmektedir. Ön görüşmede, ilgisiz cevaplar veren 9 çocuğun, gezilerden olumlu anlamda etkilenererek, sanat müzelerine giden ziyaretçilerin görebilecekleri objeler/nesnelere hakkında ilgili cevaplar verdikleri bulgulanmıştır.

Soru 4: Bir sanat müzesine gidenler, orada neler görür?

O4 ile yapılan ön görüşmede öğrencinin cevabı “*bilmiyorum*” şeklindeyken, gezi sonrası yapılan görüşmede “*cami, değişik resimler*” şeklinde ifade etmiştir.

O12 ile yapılan ön görüşmede öğrencinin cevabı “*dinazor, ayı*” şeklindeyken, gezi sonrası yapılan görüşmede “*resim ve heykeller*” şeklinde ifade etmiştir.

O40 ile yapılan ön görüşmede öğrencinin cevabı “*kuş, uçak, helikopter*” şeklindeyken, gezi sonrası yapılan görüşmede “*resimler, kitaplar*” şeklinde ifade etmiştir.

“Sanayi müzesine gidenler neler görür?” sorusuna, müze gezileri öncesinde 4 çocuğun ilgili cevaplar verdiği, 40 çocuğun ilgisiz cevaplar verdiği bulunmuştur. Gezi sonrasında aynı çocuklara bu soru sorulduğunda, 14 çocuğun ilgili, 30 çocuğun ilgisiz cevaplar verdiği görülmektedir. Ön görüşmede, ilgisiz cevaplar veren 10 çocuğun, gezilerden olumlu anlamda etkilenererek, sanayi müzelerine giden ziyaretçilerin görebilecekleri objeler/nesnelere hakkında ilgili cevaplar verdikleri bulgulanmıştır.

Soru 6: Bir sanayi müzesine gidenler, orada neler görür?

O12 ile yapılan ön görüşmede öğrencinin cevabı “*bilmiyorum*” şeklindeyken, gezi sonrası yapılan görüşmede “*arabalar*” şeklinde ifade etmiştir.

O30 ile yapılan ön görüşmede öğrencinin cevabı “*hiç gitmedim*” şeklindeyken, gezi sonrası yapılan görüşmede “*teknolojik şeyler*” şeklinde ifade etmiştir.

O38 ile yapılan ön görüşmede öğrencinin cevabı “*resim, oyuncak*” şeklindeyken, gezi sonrası yapılan görüşmede “*arabalar, motorlar, kamyonetler, gemiler, helikopter*” şeklinde ifade etmiştir.

“Botanik bahçesine gidenler neler görür?” sorusuna, müze gezileri öncesinde 22 çocuğun ilgili cevaplar verdiği, 22 çocuğun ilgisiz cevaplar verdiği bulunmuştur. Gezi sonrasında aynı çocuklara bu soru sorulduğunda, 32 çocuğun ilgili, 12 çocuğun ilgisiz cevaplar verdiği görülmektedir. Ön görüşmede, ilgisiz cevaplar veren 10 çocuğun, gezilerden olumlu anlamda etkilenererek, botanik bahçelerine giden ziyaretçilerin görebilecekleri objeler/nesnelere hakkında ilgili cevaplar verdikleri bulgulanmıştır.

Soru 8: Bir botanik bahçesine gidenler, orada neler görür?

Okul Öncesi Dönem Çocuklarla Yapılan Müze Gezilerinin Müzelerle Karşı Olumlu Duygu Ve Bilgi Düzeylerine Etkisi

O3 ile yapılan ön görüşmede öğrencinin cevabı “*bilmiyorum*” şeklindeyken, gezi sonrası yapılan görüşmede “*çimen, ağaç, çiftlik*” şeklinde ifade etmiştir.

O15 ile yapılan ön görüşmede öğrencinin cevabı “*bilmiyorum*” şeklindeyken, gezi sonrası yapılan görüşmede “*çiçek, hayvan*” şeklinde ifade etmiştir.

O30 ile yapılan ön görüşmede öğrencinin cevabı “*ördek, ev, kuzu, inek*” şeklindeyken, gezi sonrası yapılan görüşmede “*çiçek, çiçek resimleri*” şeklinde ifade etmiştir.

O31 ile yapılan ön görüşmede öğrencinin cevabı “*bilmiyorum*” şeklindeyken, gezi sonrası yapılan görüşmede “*çiçekler*” şeklinde ifade etmiştir.

Yukarıda görüldüğü gibi, müze gezilerine katılan çocukların müzeler, amaçları ve içerikleri hakkında sahip oldukları bilgi düzeyinde istendik yönde bir artış olduğu görülmektedir.

Öğretmen Adaylarından Alınan Gezi-Gözlem Formları ve Görüşme Sonuçları

Öğretmen adaylarının doldurdıkları gezi-gözlem formları ile yapılan görüşmelerden elde edilen veriler analiz edildiğinde, çocukların müze deneyimleri ile ilgili ve öğretmen adaylarının kişisel ve mesleki deneyimlerine dair veriler elde edilmiştir.

Öncelikle, öğretmen adaylarının tümü gözlem formlarında, çocukların süreçten olumlu etkilendiklerini, çocukların gezilere gitmek için oldukça hevesli olduklarını, gezi sürecinde dahi hiç bir sıkıntı yaşamadıklarını aktarmışlardır. Gezi öncesi ve sonrası uyguladıkları etkinlikleri çok rahat yaptıklarını, çocukların orada yaptıklarını ve gördükleri konusunda çok istekli olduklarını formlara aktarmışlardır. Ancak gezi sonrası yapılacak etkinliği hemen geziden sonra yapamadıklarını birkaç gün sonra tekrar çocukları ziyaret ederek uygulamalarda bulduklarını aktarmışlardır. Bunun nedeni olarak İstanbul trafiğini ve çocukların çok yorgun bir şekilde geziden dönmüş olduklarını ve döner dönmez okul saatinin bitmesi nedeniyle aileleri tarafından alındıklarını yazmışlardır. Müzeye giderken araç ile ilgili sıkıntının olduğunu aracın tam okul önüne kadar gelememesi nedeniyle çocukları araca bindirmekte zorlandıklarını ve uzun mesafeli müzelerde bir iki çocuğun fiziksel rahatsızlık çektiğini aktarmışlardır. Müzedeki gezi sürecinde tüm öğretmen adayları hiçbir sorun yaşamadıklarını aksine çok verimli bir gezi olduğunu, çocukların dağılmamış olduklarını söylemişlerdir. Özellikle müzedeki eğitimlerin etkili olduğunu tüm öğretmen adayları söylemiştir. Müzelerdeki eğitimlerin çok cana yakın oldukları çocukların onlarla iletişim kurarken sıkıntı yaşamadıklarını çok meraklı olduklarını ve çeşitli sorularla eğitimleri soru yağmuruna tuttuklarını yazmışlardır. Gezi sürecinde hiçbir şekilde ilgilerinin dağılmadığını ifade etmişlerdir.

Öğretmen adayları ile yapılan görüşmelerde, ek bilgi olarak kendilerinin de gezilere katılmaktan keyif aldıklarını ve öğretmenlik yapmaya başladıkları zaman bu tip geziler yapmak istediklerini, bu gezilerin öğrenciler için çok yararlı olduğuna inandıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmen adayları ile yapılan görüşmede, sadece bir tanesinin son üç yıl içinde herhangi bir müze ziyareti yaptığı görülmüştür. Öğretmen adayları bu gezilerde çocuklara eşlik ederek, aynı zamanda kendi öğrenmelerini gerçekleştirmişlerdir. Öğrencilerin, müze gezilerinden ne gibi bilgiler edindikleri sorulduğunda, öğretmen adayları müzelerin içeriklerinden ziyade, grupların eğitimler eşliğinde yaptığı etkinliklerin içeriklerine değinmişler, kendileri de bu eğitimlerden faydalanmış olduklarını söylemişlerdir. Ayrıca çocukların bu etkinliklere dikkatle katıldığını geziden döndükten sonra da etkinlikleri anlattıklarını ifade etmişlerdir. Ancak gezi sonrası

etkinliklerin o gün içinde uygulanmadığını her görüşmeci tekrarlamıştır. Öğretmen adayları görüşme esnasında ayrıca bu tip bir geziyi organize etmenin zor olduğunun farkında olduklarını özellikle de çocukları okul dışı bir mekana götürmenin çok zahmetli olduğunu düşündüklerini ancak uygulanan bu geziler sonrasında teknik olarak herşey hazır olduğunda aslında çocuklarla bir geziye katılmanın çok ta zor olmayacağını hatta çok keyifli bir süreç olabileceğini tüm öğretmen adayları söylemişlerdir. Bir öğretmen adayı ise artık gezilere karşı önyargılarım ortadan kalktı ifadesinde bulunmuştur.

Öğretmen adayları ile yapılan görüşmelerden alınan bazı örnekler aşağıda verilmektedir;

ÖA3: “Çocuklar gittiklerimüzesinden çok etkilendiğini gördüm. Ben de öğretmen olduğumda bu tip geziler düzenlemek isterim. Çocuklar hiç sorun çıkarmadılar. Ben böyle olacağını düşünmemiştim. Organizasyonu yapmak güç ama bu sorun çocuklardan kaynaklanmıyor.”

ÖA7: “Herşeye ilgiyle baktılar. Bu kadar çok şeyi gördüklerinde hatırlamazlar herhalde diye düşündüm. Ancak okulda görüşme sorularını sorduğum zaman verdikleri yanıtlara çok şaşırđım...Evet hepsi olmasa bile bir çok şey akıllarında kalmıştı. Gezilerin çok önemli olduğunu düşünüyorum.

ÖA 2: “Bu tip geziler sık yapılmalı bence. Öğrencilerin isteklilikleri çok yüksekti. Elbette bir ikisini ikna etmek kolay olmadı ama onlar da oraya gittiğimizde etraflarıyla ilgilendiler. Okula döndüğümüzde sorduğumuz sorulara olumlu yanıt verdiler. Aynı şekilde müzeler ile ilgili kavramları tanıyorlardı. Bence onları en çok etkileyen orada verilen eğitimlerdi. Müzeye karşı bir bilinç oluşturduğunu düşünüyorum”.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Ailelerini sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan, 5-6 yaş grubu çocuklarla yapılan müze gezilerinin bu çocukların müze gezilerine karşı bilgi düzeyinde etkililik yarattığı sonucuna varılmıştır. Bu araştırma, yarı deneysel modelde gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılan çocuklarla üç farklı müze ziyaret edilmiştir. Bu ziyaretlerde, müzelerdeki eğitimciler öğrenci grupları ile planlı eğitim etkinlikleri uygulamışlardır. Aynı zamanda, literatürde de belirtildiği gibi her gezi öncesinde (Abacı, 2003; Abacı & Usbaş, 2011) ve sonrasında (Mercin, 2004; Abacı, 2003; Abacı & Usbaş, 2011) müze gezilerine ilişkin etkinlikler yapılmıştır. Okul öncesi dönem çocuklar ile yapılacak müze ziyaretlerinde, nitelikli öğretmenin yanı sıra, müzede rehberlik yapabilecek bir uzmanın olması gerektiği savunulmaktadır (Mercin, 2004). Bu görüşün de belirttiği gibi, müzelerde eğitim verecek bir uzmanın öğrenci gruplarına eğitim vermesi sağlanarak, çocukların gezilerden en üst düzeyde faydalanmaları sağlanmaya çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlar ilgili literatür çerçevesinde irdelenmiştir.

Çocuklarla yapılan bireysel görüşmeler ile elde edilen veriler nitel analiz yöntemleri ile analiz edildiğinde, bulunan sonuçlar aşağıda tartışılmaktadır. Sonuçlar değerlendirildiğinde çocukların geziler düzenlenmeden önce de müzelere gezi düzenlemek için olan olumlu duygularının çok yüksek boyutta olduğu söylenebilir. Bu bulgu, Voss'un, 2007 yılında yaptığı, okul öncesi ve ilköğretim grubu çocukları karşılaştırdıkları bir araştırmada, okul öncesi dönem çocuklarının müze gezilerine ilgilerinin diğer gruba oranla daha yüksek olduğunu ortaya koyan çalışmanın bulguları ile benzer niteliktedir (akt.Zwaka, 2008).

Okul Öncesi Dönem Çocuklarla Yapılan Müze Gezilerinin Müzelerle Karşı Olumlu Duygu Ve Bilgi Düzeylerine Etkisi

Müze gezileri öncesi, gezilere karşı olumlu duygusu düşük olan çocukların, geziler sonrasında olumlu duygularının arttığı, gezi öncesi olumlu duyguları yüksek olan çocukların da olumlu duygu durumlarının devam ettiği görülmüştür. Buradan hareketle çocukların müze gezilerine gitmek konusunda olumlu duygulara sahip oldukları söylenebilir. Eğitmen'e (2008) göre, müzelerde uygulanan programlar ve yöntemler ile ziyaret eden gruplarda olumlu duyguların gelişebileceğini söylemişlerdir. Bu araştırmadan elde edilen bulgular, bu görüşü destekler niteliktedir. Yapılan bu araştırma sonucunda geziye gitme arzusu olmayan çocukların da yapılan müze gezileri ile gezilere karşı isteklerinin arttığı söylenebilir.

Aynı zamanda çocukların gezilere karşı ilgileri öğretmen adayları tarafından da yapılan görüşmeler neticesinde ortaya konmuştur. Öğretmenler adayları ile yapılan bireysel görüşmeler neticesinde çocukların yapılan gezilerden keyif aldıklarını, gezilerde çok eğlendiklerini, etraflarını incelerken kendilerine değişik sorular sorduklarını bu nedenle de çocukların müzelerde yer alan farklılıklara ilgilerinin çekildiğini düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Araştırmanın diğer bir sorusu olan müzelerin, öğrenmeye olan etkisi çocuğa sorulan soruların not edilmesi, öğretmen adaylarıyla yapılan bireysel görüşmeler ve öğretmen adaylarının doldurduğu gözlem formlarının incelenmesiyle değerlendirilmiştir. Yapılan görüşmeler sonucunda son testte sorulara ilgili cevaplar veren öğrencilerin sayısının arttığı görülmektedir. Öğretmen adayları informal bireysel görüşme yöntemiyle verdikleri yanıtlarda da çocukların müzelerle ilgilerinin arttığını ve bu müzelerde neler bulunabileceği hakkında doğruya yakın bilgiler verebildiklerini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca zaman zaman sordukları sorularda geçmiş oldukları müzelerle ilişkin sorular sordukları için bilgi düzeylerinde de artış olduğunu gözlemlediklerini söylemişlerdir. Çocukların çoğu gördükleri müzelerde neler olduğunu hatırlıyorlar şeklinde yorum yapmışlardır. Fidan & Erden'nin (1992; akt. Çoban,2013)'de insanlar duyu organları yoluyla, çevreleriyle etkileşim kurdukları süreç öğrenirler ifadesi de bu bulguyu doğrular niteliktedir. Öğretmen adaylarının ifadeleri de bu görüşü destekler niteliktedir. Nitekim, müzelerde kişilerin çevreleriyle etkileşime girebilecekleri, kendi öğrenmelerini kontrol edebildikleri, kendi bireysel hızları ile öğrenebildikleri özel öğrenme ortamlarıdır (Falk & Dierking, 1992).

Çocukların, geziler neticesinde müzeler ve müzelerin içerikleri konusunda bilgi düzeylerinin artması bulgusu, Türkiye'de bu alanda yapılan çok sınırlı literatür bulguları ile paralel niteliktedir. Abacı ve Usbaş (2010) 6 yaş grubu, 42 çocukla, deneysel yöntem kullanarak yaptıkları bir araştırmanın sonuçları da bu araştırma sonuçlarına benzer niteliktedir. Yaptıkları araştırmada, deney ve kontrol grubu kullanmışlardır. Kontrol grubu öğrenciler ile sadece müzeler gezilirken, deney grubu öğrencileri ile dört farklı müze ziyaret edilmiş, deney grubunda yer alan çocuklara gezi öncesi, gezi sürecinde ve gezi sonrasında eğitim etkinlikleri uygulanmıştır. Sonuçlar, eğitim etkinlikleri uygulanan grubun, müzelerde verilen eğitim konusunda kontrol grubuna göre daha başarılı olduklarını göstermektedir. Benzer şekilde, Abacı ve Önder ve Kamaraj'ın (2009) ilköğretim 5. Sınıf öğrencileri ile arkeoloji müzesinde program uygulanmasına ilişkin deneysel araştırmada deney grubunda yer alan çocukların arkeoloji müzesi ile ilgili bilgi düzeylerinin ve giysilere ilişkin bilgi düzeylerinin kontrol grubunda yer alan çocuklardan farklı olduğu, farklılığın deney grubu lehine olduğu bulunmuştur.

Çocukların bu tür gezilere ve yeni gördükleri yerlere karşı gösterdikleri ilgi onların öğrenmelerinde de olumlu etki yaratmaktadır. Bu tür etkinliklerin, öğrenme deneyimlerine

olumlu bir şekilde yansiyabilmesi olasıdır. Vitalaki'nin 2011 yılında ilköğretim çağındaki çocuklarla yapmış olduğu çalışmada müzede verilen eğitimin çocukların sınıf ortamında daha aktif olmalarını, konulara ilişkin katılımlarının daha fazla olduğunu ve birbirleriyle olan ilişkilerinin de daha olumlu olduğu sonucuna varmışlardır. Bu araştırma kapsamında da ortaya konan gezilerin bu olumlu etkileri de düşünüldüğünde, gezilere müfredatta daha fazla yer verilmesi gerektiği, öğretmenlerin gezi yapmak için teşvik edilmesi ve desteklenmesi gerektiği savunulabilir. Bunun yanı sıra, müzelerin yaygınlaştırılması ve eğitim amacıyla kullanılması önem taşımaktadır. Özellikle müze eğitimi konusunda uzmanlaşmış kişilerin yetiştirilmesi ve müzelerde görevlendirilmesi, müzelerin eğitim birimlerinin olması, öğretmenler eşliğinde yaş gruplarının gelişim özellikleri dikkate alınarak eğitim etkinlikleri geliştirilmesi, bu eğitimlerin değerlendirilmesi ve bu alanda yapılan araştırmaların artırılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abacı, O. (2005). *Çocuk ve Müze*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Abacı, O., & Usbaş, H. (2010). Investigation of the Effects of the Program "Utilization of the Museums for Preschool Education" on 6 Years-Old Children. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 1205-1209.
- Abacı, O., & Usbaş, H. (2011). Okul Öncesi Çocuk ve Müze. M. Ormanlıoğlu-Uluğ, & G. Karadeniz (Edi.), *Okul Öncesi Çocuk Ve..* içinde (s.359-382). Ankara: Nobel.
- Akmehmet-Tezcan, K. (2008). Müzelerin Eğitim Amaçlı Kullanımı Projesi. İ. San (Edi.), *Eğitim ve Müze Semineri* içinde (s.175-188). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Akmehmet-Tezcan, K., & Ödekan, A. (2006). Müze Eğitiminin Tarihsel Gelişimi. *İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 47-58.
- Anderson, D., & Zhang, Z. (2003). Teacher perceptions of field-trip planning and Implementation. *Visitor Studies*, 6(3), 6-11.
- Anderson, D., Kisiel, J., & Storksdieck, M. (2006). Understanding Teachers' Perspectives on Field Trips: Discovering Common Ground in Three Countries. *Curator*, 49(3), 365-386.
- Atasoy-Yavuzoğlu, N. (1999). Yeniden Müzeciliği Düşünmek. T. Atagök (Edi.) *Çağdaş Eğitimde Müzenin İşlevi* içinde (s.147-153). İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Yayınları.
- Bayındır, D., & Seggie, F. N.(2015). Teachers' Personal and Professional Use of Informal Learning Institutions: Focus on a Botanic Garden. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 143-155.
- Buyurgan, S. & Mercin, L. (2005). *Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları*. (V. Özsoy, Dü.) Ankara: Görsel Sanatlar Eğitim Derneği Yayınları 2.
- Çelik, N., & Daşcan, Ö. (2014). *Son Değişikliklerle Okul Öncesi Eğitim Programı ve Etkinlik Kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çoban, A. (2013). Temel kavramlar. . G. Ocak (Edi.), *Öğretim ilke ve yöntemleri* (5.baskı, s. 3-55). Ankara: Pegem Akademi.

Okul Öncesi Dönem Çocuklarla Yapılan Müze Gezilerinin Müzelere Karşı Olumlu Duygu Ve Bilgi Düzeylerine Etkisi

- Duban, N., & Küçükylmaz, E. (2008). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Alternatif Ölçme Değerlendirme Yöntem ve Tekniklerinin Uygulama Okullarında Kullanımına İlişkin Görüşleri. *İlköğretim Online*, 7(3), 769-784.
- Eğitmen, A. (2008). Ankara Etnografya Müzesinde “Anadoluda Üreten Kadın” Temasına Yaratıcı Drama Yöntemi ile bakış. İ. San (Edi.), *Eğitim ve Müze Semineri* içinde (s.131-146). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Eshach, H. (2007). Bridging in School and out of School Learning: Formal, Nonformal and Informal Education. *Journal of Sciences Education & Technology*, 16(2), 171-190.
- Falk, J., & Dierking, L. (1992). *The Museum Experience*. Washington, D.C: Whaleback Books.
- Falk, J., & Dierking, L. (2000). *Learning from museums: Visitor experiences and the making of meaning*. Altamira: Walnut, CA.
- Filiz, N. (2010). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kararımak, Ö. (2006). Psikolojik Sağlık, Risk Faktörleri ve Koruyucu Faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 129-142.
- Kisiel, J. (2005). Understanding Elementary School Teacher Motivations for Science Field Trips. *Science Education*, 89(6), 936-955.
- Kisiel, J. (2006). Making field trips work. *The Science education*, 73(1), 46-48.
- Lessow, B. (1990). *Factors Related to Elementary Teachers' Effective Utilization of Field Trips to Informal Science Resources*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Indiana Üniversitesi.
- Liddicoat, K., & Kransy, M. (2014).). Memories as Useful Outcomes of Residential Outdoor Environmental Education. *The Journal of Environmental Education*, 45(3), 178-193.
- Maccaro-Kuruoğlu, N. (2002). Müzelerin Eğitim Ortamı Olarak Kullanımı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 275-285.
- Mercin, L. (2004). Okul Öncesi Dönem Çocuk Eğitiminde Sanat Eğitimi ve Müzeler. *Erken Çocukluk eğitiminde sanat sempozyumu: Geleceğe Bakış*. İstanbul: Morpa.
- Merriam, S. (2013). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. (S. Turan, Çev.) Ankara: Nobel.
- Neathery, M. (1998). Informal Learning in Experiential Settings. *Journal of Elementary science Education*, 10(2), 36-49.
- Önder, A., Abacı, O., & Kamaraj, I. (2009). “Müzelerin Eğitim Amaçlı Kullanımı Projesi” İstanbul Arkeoloji Müzesi’ndeki Marmara Örnekleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 103-117.
- Orion, N. (1993). A Model for the Development and Implementation of Field Trips as an Integral Part of Science Curriculum. *School Science and Mathematics*, 93(6), 325-331.
- Seggie, F., & Bayyurt, Y. (2015). *Nitel Araştırma, Yöntem Teknik, Analiz ve Yaklaşımları*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Vitalaki, E. (2011). Museum Education As A Tool For Promoting School-Wide Community And Family Cooperation In Elementary: A Preliminary Report. *Problems of Education in the 21st Century*, 36, 116-125.
- Wellington, J. 2. (1990). Formal and Informal Learning in Science: The Role of the Interactive Science Centers. *Physics Education*, 25(5), 247-252.
- Wyles, J. K. (2013). Towards a Marine Mindset: Visiting an Aquarium Can Improve Attitudes and Intentions Regarding Marine Sustainability. *Visitor Studies*, 16(1), 95-110.
- Yıldırım, A. Ş. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, K. V. (2011). İlköğretim Öğrencilerinin Müze Gezilerine ve Müzelerin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılmasına İlişkin Görüşlerin İncelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi Fen Bilimleri Dergisi*, 1(3), 21-39.
- Zwaka, P. (2008). Müzeler Çocuklar ve Gençler için Kültürel Mekanlar mı? . İ. San (Edi.), *Eğitim ve Müze Semineri* içinde (s.47-62). Ankara: Kök Yayıncılık.

GENİŞ ÖZET

İlgili literatür, müze gezilerin öğrenciler açısından faydalarını temel olarak iki noktada ortaya koymaktadır, bunlar bilişsel ve motivasyonel boyuttur (Eshach, 2007; Kisiel, 2006; Wyles, Pahl, White, Morris, Cracknell & Thompson, 2013; Liddicoast & Kransny, 2014). Geziler öğrencilerin müzelerin konu alanlarında ilgi ve motivasyonları arttırmaktadır ve bu da dolaylı olarak bilgi boyutunda kazanımlara yol açmaktadır (Wellington, 1990). Türkiye’de müze gezilerinin çocuklar üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmaların sayısı çok sınırlı olmakla birlikte, bu çalışmaların çoğunluğunun ilköğretim öğrencileri ile yapılmış olduğu görülmektedir. Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönem çocuklar ile yapılan müze gezilerinin çocukların müze gezilerine karşı gösterdikleri olumlu duygu ve bilgi düzeyi üzerindeki etkilerini incelemektir.

Araştırma deneysel modelde tasarlanmış niteliksel bir çalışmadır. Araştırmaya, 4 farklı anasınıfında yer alan 58 çocuk ve gezilerde onlara eşlik eden 10 öğretmen adayı katılmıştır. Çocuklar, 2014-2015 eğitim öğretim yılı bahar döneminde, Rahmi Koç Müzesi, İstanbul Modern ve Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi’nde verilen eğitim etkinliklerine katılmıştır. Her gezi öncesinde ve gezi sonrasında gezilerle ilgili gezi öncesi ve gezi sonrası etkinlikler yapılmıştır. Çocuklarla gezi öncesinde ve tüm geziler tamamlandıktan sonra, bireysel görüşmeler yapılmış ve çocukların cevapları kayıt edilmiştir. gezilere katılan 58 öğrenci içinden, en az 2 geziye katılan ve ön ve son görüşme yapılan 44 okul öncesi dönem çocuğundan elde edilen verilere ilişkin analiz sonuçları yer almaktadır. Gezilere katılan çocukların görüşlerinin yanı sıra, öğretmen adayları tarafından doldurulan gezi gözlem formlarından, ve adaylar ile yapılan bireysel görüşmelerden elde edilen verilerden yararlanılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler betimsel analiz yaklaşımına göre yorumlanmıştır. Çocukların müze gezilerine karşı gösterdikleri duygular iki şekilde (mutlu-mutsuz) kategorize edilirken, müzeler hakkında bilgileri yine iki şekilde (ilgili-ilgisiz) kategorize edilmiştir.

Okul Öncesi Dönem Çocuklarla Yapılan Müze Gezilerinin Müzelere Karşı Olumlu Duygu Ve Bilgi Düzeylerine Etkisi

Çalışmaya katılan okul öncesi dönem çocukların 41-42'i, müze gezilerine karşı olumlu duygulara sahip oldukları bulunmuştur. Ön görüşmede, müze gezilerine karşı olumsuz duygu gösteren 2 çocuğun, geziler sonrasında daha olumlu duygulara sahip oldukları bulunmuştur. Müze gezilerine katılan çocukların müzeler, amaçları ve içerikleri hakkında sahip oldukları bilgi düzeyinde istendik yönde bir artış olduğu, gezi öncesi ve sonrasında ilgili cevaplar veren öğrencilerin sayısının arttığı görülmektedir.

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen geziler sonucunda, okul öncesi dönem, 5-6 yaş grubu çocuklarının müze gezilerine katılma konusunda olumlu duygulara sahip oldukları, gezilere katılmanın ise özellikle bilgi düzeyinde olumlu etkileri olduğu bulunmuştur.